

Recente publicaties

Onze stadsduif, op weg naar een ethisch beleid, door Hans Osinga namens de Stadsduivenwerkgroep Groningen; april 2002. Een uitgave van de Dierenbescherming afdeling Groningen, 10 pagina's. Gratis, zolang de voorraad strekt af te halen bij het kantoor (Nieuwe Kijk in 't Jatstraat 18) in Groningen.

De Stadsduif is een van de meest bekende vogelsoorten. Veel Stadjsers zijn erg gesteld op Stadsduiven. Zo weet ik uit eigen ervaring dat veel mensen de duiven meestal leuker vinden dan de 'rotmeeuwen' die alle voer voor de eendjes of de duiven weggapen. Men begrijpt er vaak niets van dat ik naar die 'rotmeeuwen' zit te kijken en ze ook nog eens voer geef. En welke vogelaar met kinderen zal zelf niet eens Stadsduiven hebben gevoerd en op die manier geprobeerd hebben zijn nazaten de eerste beginselen van het vogelen bij te brengen?

Tegelijkertijd is het een van de soorten waar we het minst van weten. De soort ontbreekt in de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (1979) en in Vogels van Groningen (1983). Ten tijde van het Atlasproject voor winter- en trekvogels (1978-83) was het een 'bijschrijfsort'. Veel animo was hier niet voor, zodat de Atlas van de Nederlandse Vogels (1987) slechts een zeer incompleet beeld kon schetsen. De afgelopen jaren wordt serieuzer naar de soort gekeken. De Avifauna van Nederland deel 2 (2001) beschouwt de Stadsduif als een gewone standvogel die niet van mensen afhankelijk is. Tijdens het Atlasproject voor broedvogels in 1998-2000 werd iedereen uitdrukkelijk verzocht alle broedgevallen van Stadsduiven te noteren. Tijdens tellingen van de Stadsvogelwerkgroep van Avifauna werd de Stadsduif gewoon meegeteld, waardoor we weten dat er zeker rond de 1000 paar in de stad broeden.

Bij gemeenten valt de soort meestal onder 'ongediertebestrijding' en vaak worden ze te

vuur en te zwaard bestreden. Argumenten om het doden te rechtvaardigen zijn: ze brengen ziekten over, het is lastig ongedierte, het zijn vieze en onhygiënische dieren, ze vervuilen gebouwen, het zijn er veel te veel, etcetera. Onder de nieuwe Flora- en faunawet is de Stadsduif als een van de weinige soorten zelfs geheel vogelvrij verklaard.

De wet werd in april 2002 van kracht en in dezelfde maand verscheen een opmerkelijk rapport over Stadsduiven in de stad Groningen. Het rapport, uitgegeven door de Dierenbescherming afdeling Groningen, kreeg flink wat aandacht in de lokale pers. Het rapport is bedoeld als discussiestuk over de manier waarop in Groningen met Stadsduiven zou moeten worden omgegaan. Ook bij de gemeente Groningen is de soort namelijk ondergebracht bij de afdeling Ongediertebestrijding. In tegenstelling tot de meeste ornithologen beschouwt Hans Osinga de Stadsduif als een huisdier dat recht op verzorging heeft. Vanuit dit perspectief stelt hij dat de gemeente een consequent 'uithongerings- en verwaarlozingsbeleid' voert, aangevuld met incidentele campagnes om dieren te doden. Door de 'uithongeringscampagne' zouden, volgens Hans Osinga, de Stadsduiven een uitgemergelde indruk maken, hun verenkleed niet meer verzorgen en geen parasieten meer verwijderen. Het 'uithongeren' zou bovendien de wreedste manier zijn om de duiven te bestrijden en een ernstige vorm zijn van dierenmis-handeling.

Diverse vrijwilligers zijn daarom zo'n twee jaar geleden begonnen bij te voeren met grote hoeveelheden graan en ander voedsel. Volgens

Hans Osinga heeft het bijvoeren ertoe geleid dat de duiven er momenteel weer aantrekkelijk uitzien, zichzelf weer goed verzorgen en weer uitbundige stuntvluchten maken. Ook zou hun ruimtelijke verspreiding volledig veranderd zijn. Vroeger zouden er typische 'V&D-duiven', 'Korenbeursduiven' en 'Bakker Bart-duiven' zijn geweest, terwijl ze nu overal in het centrum zouden verblijven. Ook zou de houding van het publiek de afgelopen twee jaar aanzienlijk zijn veranderd. Vroeger zouden veel mensen minachtend hebben gesproken over 'die vieze duiven', nu zouden de vrijwilligers veel spontane sympathiebetuigingen krijgen. Al deze opmerkelijke conclusies worden helaas niet cijfermatig onderbouwd. Daarnaast maakt de auteur ook niet hard dat de Groningse Stadsduiven zonder bijvoeren werkelijk te lijden zouden hebben van uithongeringsverschijnselen. Ik vermoed dat de in het rapport geconstateerde veranderingen gebaseerd zijn op subjectieve indrukken en daardoor betwijfel ik of ze ook werkelijk hebben plaatsgevonden. Toch worden in het rapport ook een aantal goede standpunten verkondigd. Zo wordt terecht opgemerkt dat het doden van Stadsduiven (de laatste grootschalige campag-

ne in de stad vond in 1996 plaats) geen zoden aan de dijk zet. Volgens bekende biologische principes zijn de aantallen namelijk binnen de kortste keren weer terug op het oude niveau. Ook worden een aantal mythes over de Stadsduif, onder andere dat ze besmettelijke ziekten zouden overbrengen, ontzenuwd. Verder wordt er een pleidooi gehouden om het stadsduivenbeleid bij de afdeling Stadsecologie onder te brengen en om educatieve voorlichting te geven over de Stadsduif. Tenslotte komt het rapport met het voorstel om speciale duiventillen aan te brengen, waarbij tegelijk andere broedlocaties ongeschikt gemaakt moeten worden. In enkele andere steden is hier al ervaring mee opgedaan. Daaruit blijkt dat Stadsduiven snel in deze duiventillen gaan broeden. Bovendien kunnen de aantallen gemakkelijk en diervriendelijk gereguleerd worden door eieren te rapen en te vervangen door kunsteieren. Het rapport pleit ervoor om bij de planvorming van de nieuwe noord- en oostzijde van de Grote Markt met het plaatsen van duiventillen rekening te houden.

Klaas van Dijk

Watervogels in de Nederlandse Waddenzee in 1999/2000, door Romke Kleefstra, Ben Koks, Marc van Roomen & Erik van Winden. sovon-monitoringsrapport 2002/01, 75 pagina's. Een uitgave van sovon, Beek-Ubbergen. Gratis voor alle wadvogeltellers. Te bestellen door € 8,50 over te maken op giro 2905988 t.n.v. sovon in Beek-Ubbergen (o.v.v. rapport MON2002/01).

Begin mei viel bij alle wadvogeltellers een prachtig nieuw sovon-rapport in de bus. Het rapport geeft de resultaten van vier integrale Waddenzeetellingen in september en november 1999 en in januari en april 2000. Daarnaast worden resultaten van frequent getelde steekproefgebieden vermeld. In Groningen zijn dat Rottumeroog en Rottumerplaat, het westelijk deel van

de Noordpolder en de Dollard. Wadvogeltellingen worden door een legioen vrijwillige tellers uitgevoerd. Terecht worden alle tellers aan het begin van het rapport hartelijk bedankt voor hun inspanningen. Het rapport is overzichtelijk samengesteld. Zo ziet men in tabel 4 in één oogopslag welke aantallen in de Waddenzee zijn geteld. Wie geïnteresseerd is in aantallen per gebied (voor

Groningen zijn Simonszand, Rottumerplaat, Rottumeroog, de Noordkust, het Eemsgebied en de Dollard als aparte gebieden onderscheiden), kan zijn hart ophalen aan bijlage 1.

Daar staan per soort voor iedere telling de aantallen per gebied genoteerd. Tenslotte telt het rapport 79 soortbesprekingen. Naast 'klasieke' watervogels worden ook roofvogels, uilen en kwelderzangers besproken. De soortbesprekingen zijn informatief en getuigen van een grondige kennis van zaken. Het aantalsverloop wordt vaak geïllustreerd met een verspreidingskaart of één of meer grafieken die het seizoensverloop of een trendontwikkeling duidelijk maken. In de soortbesprekingen wordt vaak een korte schets van de situatie in verschillende gebieden gegeven. Hierbij wordt regelmatig gerefereerd aan de Waddengors, andere relevante literatuur en veel ongepubliceerde gegevens. Hierdoor krijgen de soortbesprekingen een belangrijke meerwaarde. Ook aan minder algemene soorten, voor tellers vaak de krenten in de pap, wordt de nodige aandacht geschonken. Ze staan in een aparte tabel en van sommige wordt ook een korte soortbespreking gegeven. Alleen de Zwarte Stern, waarvan in het najaar vele tienduizenden op het wad bij Den Oever slapen, ontbreekt merkwaardig genoeg bij de soortbesprekingen.

De status van de Waddenzee als belangrijkste vogelgebied in Noordwest-Europa wordt met dit rapport voor de zoveelste maal bevestigd. In september werden (alleen in het Nederlandse deel van de Waddenzee!) ruim 1,4 miljoen watervogels geteld, tijdens de tellingen in november, januari en april schommelden de aantallen rond de 1 miljoen.

De top tien bestaat uit Bonte Strandloper (302.000 in april), Kokmeeuw (248.000 in september), Scholekster (216.000 in september), Stormmeeuw (137.000 in september), Brandgans (121.000 in april), Wulp (117.000 in september), Kanoetstrandloper (100.000 in januari), Zilvermeeuw (87.000 in september), Zwartbuikrotgans (79.000 in april) en Smient (66.000 in november). Het internationale belang van de Waddenzee wordt in de tekst wel aangegeven, maar de gegevens staan helaas niet in een overzichtelijke tabel. Na enig

moeizaam turfwerk kom ik op minimaal 38 (!!) soorten die de 1-% norm overschreden.

Het is aan te bevelen een aparte tabel op te nemen met de maxima van alle soorten die de 1%-norm overschrijden met daarbij hoe vaak de norm werd overschreden.

Het rapport documenteert bovendien -weer eens- de afname van schelpdieretende soorten als Eidereend, Zwarte Zee-eend en Scholekster. Je zou zeggen dat er bij het ministerie van LNV nu toch echt wel meer dan voldoende wetenschappelijk bewijs ligt van de desastreuze effecten van de mechanische schelpdiervisserij op vogels en andere natuur in de Waddenzee. Maar tot nu toe blijft men kennelijk meer geloof hechten aan 'spookverhalen' van visserijbiologen dan aan de vele wetenschappelijk onderbouwde bewijsvoeringen van mariene biologen. De (wellicht onherstelbare) vernieling van de Waddenzee door de mechanische schelpdiervisserij gaat dus rustig door. Er rest de wadvogeltellers één schrale troost. Als er bijna geen wadvogels meer zijn, wordt het tellen een stuk eenvoudiger. Tot in de jaren negentig was het droevig gesteld met de financiering van de Waddenzeetellingen. Gelukkig is hier de laatste jaren verandering in gekomen. Sovon krijgt voldoende geld van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer & Visserij (LNV) om de Waddenzeetellingen te coördineren en ook geld om een goede jaarlijkse rapportage te maken. Dit rapport is het derde in de reeks en steekt naar mijn mening met kop en schouders boven beide voorgaande edities uit.

Klaas van Dijk

Tekening, Lieuwe van Welie